

Hanka Svobodová – velké změny začínají u nejmenších

Před časem uvedla Česká televize dokumentární sérii *Češi zachraňují*. Byl věnován práci různých nadšenců ve vzdálených koutech světa, kteří se rozhodli zachraňovat ohrožené druhy zvířat. Jeden díl vyprávěl o tom, jak mladá Češka Hanka Svobodová se svými indonéskými kolegy a dobrovolníky už 14 let pracuje na záchraně mořských želv, karet obrovských a pravých v Indonésii. Jsou silně ohrožené tím, že lidé vybarájejí jejich vejce a ve velkém prodávají na asijské trhy i do místních restaurací, a také vyrábějí šperky z želvoviny. Sympatickou přírodovědkyni Hanku jsem potkala na jedné akci, kde o svém projektu hovořila se stejným zápletem, jako v televizním dokumentu.

Proč zrovna želvy, čím si vás získaly? Rodiče tvrdí, že jsem od malička měla ráda zvířátka s domečky, nosila jsem domů šneky, a v první třídě jsem ve Zverimexu objevila želvu – tu suchozemskou. Moc jsem si ji přála. Adélou mám dodnes. **Teď jsme ale ve vzdělávacím centru TEREAZA na Starém Městě. Co tady děláte a jak to souvisí s mořskými želvami?** V TEREZE se věnujeme podpoře pedagogů, kteří chtějí učit děti o přírodě v prostředí, o skutečném světě vlastním prožitkem, vedeme učitele k tomu, aby s žáky bárali a realizovali s nimi projekty, které pomáhají zlepšovat životní prostředí v okolí školy. Pracují tady už 11 let a ta práce mne přivedla k tomu, jak důležité je vzdělávání. A že záleží na chování a hodnotách, na respektu, otevřeně komunikaci a snažit se dělat věci, jak nejlépe umíme. V TEREZE máme vizi, že velké změny začínají u nejmenších – a to platí všude. Ty poznatky se snažím přenést i do svého projektu v Indonésii.

To ale musíte umět indonésky, umíte?

Ano, to je důležité. Naštěstí indonéská vláda má program, který umožňuje jet na některou tamní univerzitu, kde můžete studovat jejich kulturu, tanec nebo jazyk. Naštěstí aspoň používají latinu a ne nějaké obrázky, to nevím, jestli bych zvládla. Co mi ale pomohlo, je jsem malá jako Inodnésani. Říkají o mně, že jsem Inodnésan narozený v Čechách. Evropani jsou totiž většinou o hlavu vyšší a oni z nich mají spíš respekt, kdežto já s nimi mohu komunikovat rovnocenně ze své výšky (smích).

Když jsem se tam poprvé dostala, přímá ochrana želv se tam už dělala. Je samozřejmě důležité, ale jakmile na ni přestaneme mít peníze, vše se vrátí ke starému, protože se nezmění myšlení lidí okolo. Uvědomila jsem si, že to je nejdůležitější a začala jsem se hodně věnovat vzdělávání. Z programů TEREZY vím, jak udělat výukové materiály. A indonéské děti takové aktivizační metody velice baví, o to víc, že se s něčím podobným vůbec nesetkávají. Treba jsem vymyslela pexeso, deskovou hru, nebo omalovánky s úkoly, vše s tématem želv, jejich života a ochrany.

Jak tedy vypadá váš vzdělávací program?

Chodím přímo do škol i do školek. Od

českých dětí přivezu například plyšové želvy a indonéským dětem se to moc líbí, nikdy nic takového neviděli. Hrají si s nimi a přitom si vyprávíme, jak želvy žijí, jak plavou, co jedí. Malé děti je snadně nadchnout, ale pak ti starší, to je stejná puberta jako u nás, to už je těžší. S těmi si promítáme fotky nebo nějaká videa. Oni už chápou, že je dobré, že tam ty želvy mají, protože kvůli nim přijíždějí turisté. Ale co když pak táta přinese domů k večeři želví vajíčka? Co máme potom udělat, ptají se. Vedeme pak důležité diskuze, protože tam se tvoří hodnoty. Žádné dítě nepošele svého tátu do vězení (je za to 5 let a velká pokuta). Zákony už na to jsou, i když to vymáhání moc nefunguje.

Co tedy poradíte?

Když se mi to stalo poprvé, nevěděla jsem, jak reagovat. Ale pak jsem to přehodila na děti: A co byste dělaly vy? Děti se radily, trochu se u toho i pohádaly, ale pak řekly, že by tomu tátovi vysvětlily, že vajíčka jíst nechtějí, a taky proč. A kdyby táta želví vejce přinesl podruhé a potřeby, a viděl by, že je jíst nebudou, přestal by s tím. Je hrozně těžké měnit myšlení dospělých, kteří už 30 let mají z kradení vajíček byznys. Ale když zasáhnete děti, ony už s tím pak vyrostou a ovlivní i rodiče a tu myšlenku už neopustí.

Mohou si Indonésané přejm z téhle nelegální činnosti nahradit jinak?

Mohou, Indonésie na tom není tak špatně, jako třeba některé africké státy. Neříkám, že mají všeho dost, ale to, co si představujeme pod pojmem opravdová chudoba, tam není. Proto jsme letos iniciovali soutěž *Kokos misto želvy*, abychom inspirovali místní ve výrobě šperků z kokosového ořechu a tím jim nabídli alternativu k dost brutálnímu získávání želvoviny.

Samozřejmě dříve nevidalo, když místní objevili mrtvou želvu a z ní udělali pár náramků. Nebo když si místní vzali pár želvích vajec k jídlu. Ale dnes auta, letadla převážejí masové nejen turisty ale i tisíce vajec do Číny, Singapuru i jinam. To samé se děje s těmi šperky a želvy kvůli tomu umírají. Obchod proude stoupl, místní to pochopitelně využili, a když vysbíráte všechny vejce na ostrově, nemá se co vylihnout. A tak se stalo, že od druhé světové války klesla populace karet obrovských o 91%. Je to velmi

rychlý proces, a když se teď nepomůže, za 20 let tam želvy nebudou. Samozřejmě to vše musíme říkat i turistům, protože jde o to, aby tyto produkty nekupovali, jedině pak se přestanou vyrábět.



Vy jste ale jedna osoba. Jak je možné plošně zasáhnout celou indonéskou populaci v oblasti, kde žijí mořské želvy, vaším programem? A hlídat všechny pláže? Máte další pomocníky – i místní? Nebo tam pracují i jiné podobné organizace?

Máme v Indonésii 15 místních zaměstnanců. Spolek *Chráníme mořské želvy*, který jsem založila v České republice, spolupracuje s organizací *Konservasi Biota Laut Beraw*, tu jsem pomohla zakládat v roce 2014. Ta chrání tři ostrovy, dva neobydlené a jeden obydlý. Vzdělávání se se mnou zabývá jedna místní lektorka. A nabízíme pomoc, konzultace i dalším organizacím nebo místním úřadům.

Kromě místních zaměstnanců tam působí dobrovolníci z Evropy – hlavně od nás z Česka, pomáhají se vzděláváním dětí i dospělých. Zahraniční dobrovolníci je naučí lépe angličtinu a jsou pro ně vlastně i exotičtí, jsou zajímaví i pro děti a všichni je víc poslechnou. V Indonésii jsou lidské vztahy asi ještě důležitější než tady. Když oceníme práci místních, stoupne jejich sebevědomí a uvědomí si důležitost ochranné práce. Když já přeložím paní, která má restauraci, jídelní lístek do angličtiny, ona už tam želví vajíčka nikdy prodávat nebude. Stojí to čas, ale zájem o místní lidi je velmi důležitý.

Má váš želví projekt nějakého „bratříčka“?

Před dvěma lety jeli naši ochráněři na ostrov Lombok. Místní starosta měl zájem začít s ochranou, protože tam objevili asi 50 pytlů s želvovinou. Přijeli jsme učít na dva měsíce místní jak se stát

ochraněři, pak jsem k nim dvakrát poslala dobrovolníky na kontrolu. Po dvou letech ochrana funguje. Je důležité, dodat jim pocit, že se o ně zajímáme i pak, že pochválíme, pošleme třeba čelovky, které potřebují při hlídání pláže a podobně – to je motivuje.

Kolik takových českých projektů v zahraničí existuje?

Jsem hrdá, že hodně, na to, jak jsme my, Česká republika, maličká stát. I v té Indonésii jich je víc. Treba můj kamarád Petr vede projekt *Greenbooks*. Zakládá knihovničky s knihami o přírodě po celé Indonésii. Nebo jsou české projekty na ochranu outloňů nebo opic s velkým nose, kahaou, kteří žijí jen na Borneu. I můj projekt je součástí České koalice na ochranu biodiverzity. Vidáme se a povídáme si – zkušenosti každého z nás se dají aplikovat i jinde, je důležité si je vzájemně předávat.

Alfou a omegou takových projektů jsou určité peníze. Jak je sháníte?

Asi 40 % z prostředků je od Čechů, kteří se rozhodnou, že chtějí přispět dvě, tři stovky měsíčně. Pak přijmy z přednášek. Byla bych ráda, kdyby se našly i nějaké firmy, které by mohly přispět pár tisíc měsíčně, třeba pět, což je měsíční plat indonéského ochráněře.

A neměly by se hledat prostředky v místě?

V Indonésii se teď soustřeďují hlavně na své zdravotnictví, školství, a ochrana přírody je až někde na posledním místě. Tamní země zatím zažívají svůj boom a k tomu dalšímu se teprve dostanou. Obávám se ale, že nejdřív tak za 50–60 let, a to je pro ochranu tamní přírody už pozdě. Oni se totiž z dřevěných chatřiček přesunou rovnou do situace, že všichni mají chytré telefony a používají internet i Facebook. Jenže si se všemi těmi informacemi nevědí rady, a to bude ještě trvat.

Nepovažují vaše aktivity někteří u nás za zbytečné, když je potřeba pomoci přírodě a ohroženým druhům i u nás doma?

Já myslím, že problémů na světě – a nejen v ochraně přírody – je opravdu hodně. Kdyby si každý vzal za svou jen jednu věc, jedno téma, svět bude lepším místem. Vždy má větší smysl pracovat s těmi, kdo něco dělat chtějí, než s těmi, co nechtějí. Měla jsem přednášku v Ostravě a jedna ze studentek pak přišla a byla velmi vděčná za to, co slyšela. Je totiž rozhodnutá jet chránit žraloky. Mnoho lidí ji přesvědčuje, že je to hloupost, když nemáme moře. A ona teď viděla, že to možné je, protože když si jde člověk za svým, má to smysl.

Martina Fialková

Obecní dům,
nám. Republiky 5, Praha 1
po-pá 10–18, 222 002 336,
pokladna@fok.cz,
www.fok.cz

Smetanova síň, Obecní dům

1. **NOVOROČNÍ KONCERT** 19.30
ANTONÍN DVOŘÁK Slovanské tance
SYMFONICKÝ ORCHESTR HL. M. PRAHY FOK

Tomáš BRAUNER | dirigent

30., 31. **PIETARI INKINEN & PASTORÁLNÍ** 19.30
MAURICE RAVEL Náhrobek Couperinův

RALPH VAUGHAN WILLIAMS Koncert pro hobo

a smyčce a moll
LUDWIG VAN BEETHOVEN Symfonie č. 6 F dur

„Pastorální“

Albrecht MAYER | hobo
SYMFONICKÝ ORCHESTR HL. M. PRAHY FOK

Pietari INKINEN | dirigent

Kostel sv. Šimona a Judy

8. **IVAN ŽENATÝ & MARTIN KASÍK** 19.30
ROBERT SCHUMANN Pohádkové obrazy

OSKAR NEDBAL Sonáta h moll
JURAJ FILAS Les Adieux

EDVARD GRIEG Sonáta č. 3 c moll
Ivan ŽENATÝ | housle

Martin KASÍK | klavír

22. **TIBURTINA ENSEMBLE** 19.30
TOMÁS LUIS DE VICTORIA

GREGORIÁNSKÝ CHORÁL

TIBURTINA ENSEMBLE
Barbora KABÁTKOVÁ | umělecká vedoucí

CAPELLA DE LA TORRE
Katharina BÄUML | umělecká vedoucí

29. **ROMAN JANÁL & MARIÁN LAPŠANSKÝ** 19.30
ROBERT SCHUMANN

Láska básnickova
CLARA SCHUMANNOVÁ

Písňe na texty Heinricha Heineho (výběr)
JOHANNES BRAHMS

Písňe (výběr)
Intermezza pro klavír (výběr)

Roman JANÁL | baryton
Marián LAPŠANSKÝ | klavír

Klášteř sv. Anežky České

24. **ČTYŘI HAFRY** 19.30
JOHANN SEBASTIAN BACH

EDVARD GRIEG
ANTONÍN DVOŘÁK

BEDŘICH SMETANA
ÁSTOR PIAZZOLLA

PRAH-A-HARP KVARTET
Hana MÜLLEROVÁ, Hedvika MOUSA BACHA,

Kamila JOUZOVÁ, Mariana JOUZOVÁ | harfa

Dvůrákova síň, Rudolfinum

26. **JAN BARTOŠ – KLAVÍRNÍ RECITÁL** 19.30
LEOŠ JANAČEK V mlhách

JOHANNES BRAHMS Sonáta f moll
JOSEPH HAYDN Sonáta c moll

BEDŘICH SMETANA Sny
Jan BARTOŠ | klavír

MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ ABCKOMEDIEROKOKO
Scény Městských divadel pražských Vodičkova 28, Praha 1
Pokladna 222 996 114, po-pá 11–19, so 14–19, ne hodinu
před představením, rezervace@m-d-p.cz, fax 224 232 275,
v síti Ticketpro a Ticketportal, www.mestskadivadlaprazska.cz

ABC

8. Horniček 100 *Malá scéna ABC* 10.00

Proč tuž neposlouchají a ženy neumí číst v mapách

+ prohlídka divadla po představení

9. Na miskách vah *demiera*

10. Teror

11. Pan Kaplan má třídu rád

12. Tančička 1918–2018 14.00

14. Evžen Oněgin

15. Moře + lektorský úvod od 18.00

17. 60' s aneb Šedesátky

18. Hoiky z kalendáře + prohlídka divadla po představení

19. Bedřich Smetana: The Greatest Hits

21. Vím, že viš, že vim...

22. Listopad

23. Shirley Valentine

24. Vím, že viš, že vim...

27. Hradištan koncert

31. Shirley Valentine

Rokoko

8. Konkurz

9. Otec

10. Kanibalky + prohlídka divadla po představení

11. Kanibalky

12. Kameliery mládí 17.00

14. Oddací list + prohlídka divadla po představení

15. Kancel

16. Otec pro seniory 10.00

17. Čapek

18. Idiot

19. Hodina před svatbou demiera 17.00

21. Znovusjednocení Koreji

22. Noc bláznů + prohlídka divadla po představení

23. Kanibalky + prohlídka divadla po představení

24. Otec

25. Kdo se bojí Virginie Woolfové?

26. Čapek

28. Znovusjednocení Koreji

29. Želary

30. Kancel + prohlídka divadla po představení

31. Znovusjednocení Koreji

Komedie

11. Zjevení pudla herecká šatna 18.00

Zjevení pudla herecká šatna 20.00

18. Nepřítel lidu koprodukce s Lachende Bestien

/ veřejná generálka 19.30

19. Nepřítel lidu koprodukce s Lachende Bestien

premiéra 19.30

21. Než vše začalo... Lenka Vagnerová & Company 19.30

22. Lešanské jesličky Lenka Vagnerová & Company 19.30

24. Konzervatvec 19.30

25. Konzervatvec 19.30

28. Nepřítel lidu koprodukce s Lachende Bestien 19.30

29. Listopad 19.30

30. Amazonky Lenka Vagnerová & Company 19.30

31. Amazonky Lenka Vagnerová & Company 19.30

Začátky představení v 19.00, není-li uvedeno jinak.

ŘÁDKOVÁ INZERCE

tel.: 257 533 280-1 | listyprahy1@jalna.cz

PSACÍ STROJE, KALKULAČKY, SKARTOVAČE

opravy, prodej – tel.: 241 412 507,

www.pscastroje.cz

SÍDLO PRO S. R. O., OSVĚ V PRAZE

od 149 Kč/měsíc, tel.: 728 991 247

www.SidloproFirmuPraha.cz

Přiliš těsná okna

EKORUBRIKA

Dnes má kvalitní, dobře těsnící okna už kde kdo. Má to smysl. Ušetří se za teplo, které neutíká pánubodu do oken. Jenže jestli se vám zdá, že se vám za novými, těsnými okny špatně žije, tak se vám to nezdá.

V čem je háček? V tom, že ta okna těsná až moc. Dříve se netěsnící okna postarala o to, že se do místnosti dostal i čerstvý vzduch. Kyslík. Jenže příliš dobře těsnící okna nám z bytu udělala neprodyšná akvárka.

V bytě pak stoupá vlhkost i hladina oxidu uhličitého. Vysoká vlhkost se přitom může projevit nejen na ztrátě domácí pohody, ale i na kvalitě a životnosti bytového zařízení a na stavebních konstrukcích. Na oknech a na chladných místech na stěnách se sráží vlhkost. Tady se pak daří plísním. Usušit vyprané prádlo je skoro nemožné. Odkud se vlhkost bere? Z vaření, sušení prádla, ze zalitých květin. A z lidí, z jejich dechu. Čtyřčlenná rodina zvládne vydýchat do vzduchu asi 12 litrů vody za den. Optimální je udržovat vlhkost vzduchu mezi 40 a 60 %,

což se dá kontrolovat pomocí vlhkoměru. Méně známý je vliv oxidu uhličitého (CO₂), který se v místnostech hromadí také v důsledku dýchání. Čím vyšší je jeho koncentrace, tím hůř se nám v místnosti pobyvá. Běžná venkovní se pohybuje kolem 330–370 ppm (částic na milion). Pokud se v místnosti koncentrace CO₂ dostane nad 1000–1200 ppm, můžeme pociťovat únavu, ztrátu soustředění a bolesti hlavy. Koncentrace kolem 5000 ppm jsou už zdravotně nebezpečné. I úroveň CO₂ se dá měřit. Na trhu jsou různé domácí meteorostanice, kterým kromě teploty hlídají i vlhkost či hladinu CO₂. Díky nim můžete vědět, jak moc vydýcháno máte ráno v ložnici. Jestli se vám špatně spí, tak se prostě naučte větrat.

Martin Mach Ondřej / Ekolist.cz

Městská knihovna v Praze

pobočka Hradčany

Pohořelec 25/111, po–čt 12.00–17.00

9.–31. **Miloš Vacík – obrazy** výstava

Vernisáž s hudebním programem

9. 1., 17.30.

16. **Zimní tvořivá dílna D.Volencové**

Tvorba závesné dekorace z papíru

23. **Jiří Šámal – Desetiletý hang drum**

Koncert

30. **Pavel Chlum Čina s batohem**

nejen po Sečuánsku

Cestopisná přednáška

Otevřeno v provozní době,

začátky v 17.17, není-li uvedeno jinak,

vstup zdarma.

Soutěž pro čtenáře LP1

Jerzy Vetulani: Alenčin sen
aneb Jak funguje mozek

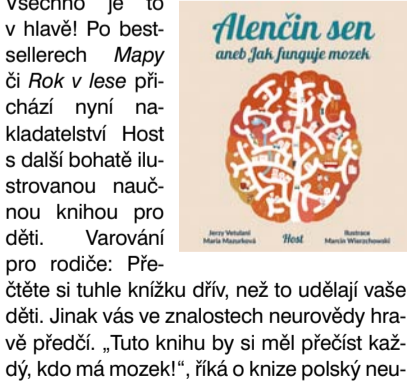
Všechno je to v hlavě! Po bestsellerech *Mapy* či *Rok v lese* přichází nyní nakladatelství Host s další bohatě ilustrovanou naučnou knihou pro děti. Varování pro rodiče: Přečtěte si tuhle knížku dřív, než to udělají vaše děti. Jinak vás ve znalostech neurovědy hravě předčí. „Tuto knihu by si měl přečíst každý, kdo má mozek!“, říká o knize polský neurochirurg Stanislav Kwiatkowski.

Knihu mohou získat tři čtenáři, kteří správně odpoví do 15. ledna na soutěžní otázky?
1) Kdo knihu přeložil z polštiny do češtiny?
2) Kdo knihu ilustroval?
3) Ve kterém roce zemřel autor knihy

Jerzy Vetulani?

Odpovědi zasílejte na listyprahy1@jalna.cz nebo na adresu Nakladatelství Jalna, Mickiewiczova 17, 160 00 Praha 6.

Redakce



KOMORNÍ KINO Národní třída 28, Praha 1
221 105 225. Pokladna
otevřívá vždy 1 hodinu
před začátkem prvního
představení. www.evald.cz

Kino Evald

2. BIO SENIOR Chvilky 14.30

2. Po čem muži touží 1